

رابطه بین جهانگردی و جرم

دکتر حسین میرمحمدصادقی

در این مقاله نقاط مثبت صنعت جهانگردی در افزایش درآمد کشورها، کاهش تعداد بیکاران آانشا شدن بیگانگان با فرهنگ خودی و نظایر آنها مورد بحث قرار گرفته است. نکات منفی جهانگردی نیز طی چهار عنوان (جهانگران به عنوان قربانیان جرم)، (جهانگردان و تهدید ارزشهای اجتماعی)، (جهانگردان به عنوان مجرم) و (توریسم و تروریسم) بررسی شده و در پایان، در بخش نتیجه گیری، ابراز امیدواری شده است که کشور ما بتواند از نکات مثبت این پدیده ضمن پرهیز از نکات منفی آن بهره مند شود.

صنعت جهانگردی طی دهه های اخیر رشد چشمگیری داشته است که دلیل آن را می توان در عواملی چون درآمد و وقت آزاد بیشتر مردم نسبت به گذشته، پائین آمدن سن بازنشستگی، تسهیل رفت و آمد بین شهرها و کشورهای مختلف، هم از حیث وسایل نقلیه وهم از لحاظ مقررات راجع به صدور روادید، و نظایر آنها جست. این صنعت در بسیاری از کشورها منبع درآمد اصلی برای کشور محسوب می شود. برای مثال در کشوری مثل استرالیا در سال ۱۹۹۷ تعداد ۴/۳ میلیون نفر از این کشور دیدن استرالیا شده است، که ۸/۴ درصد نیروی کار این کشور را تشکیل می دهند. طبق تخمینهای موجود تعداد جهانگردان بازدید کننده از استرالیا تا سال ۲۰۰۰ میلادی به ۴/۶ میلیون و تا سال ۲۰۰۷ به ۷/۶ میلیون نفر خواهد رسید.

تاثیر مثبت جهانگردی در اقتصاد بسیاری از کشورهای دیگر، مثل انگلستان، آمریکا، ترکیه، مصر، تونس، مراکش، مالزی، تایلند، هنگ کنگ و نظایر آنها حتی از این هم بیشتر است و به طور کلی

تخمین زده می شود جهانگردی موجب ایجاد ۲۰۴ میلیون شغل و ده درصد تولید داخلی در سطح جهان است و این ارقام همه ساله در حال افزایش می باشد. در ایران نیز، به موجب یک پیش بینی ، در پایان برنامه سوم توسعه حدود چهارمیلیون جهانگرد وارد ایران می شوند که از این تعداد حدود دو

میلیارد دلار در آمد ملی تحصیل خواهد شد

علیرغم نکات مثبتی که جهانگردی از لحاظ ازدیاد درآمد، ایجاد اشتغال ، شناساندن فرهنگ به بیگانگان و نظایر آنها دارد، مثل هر پدیده دیگری ، دارای مشکلاتی نیز می باشد که از جمله می توان به تهدید شدن ارزشهای اجتماعی و خانوادگی و ازدیاد جرم در جوامع جهانگرد پذیر اشاره کرد. هدف از این مقاله ، که به بهانه حادثه اخیر گروگان گیری جهانگران و اعمال مجرمانه می باشد. امید

آن که این تحقیق در عمل بتواند در جهت حل معضلاتی که در این زمینه وجود دارد راهگشا بوده و گاهی در راستای رفع موانع جهت پذیرش جهانگردان بیشتر در ایران بدون تحمل آثار زیانبار آن باشد. جهت تسهیل مطالعه ، این مقاله به پنج بخش تقسیم شده است که در آنها، به ترتیب ، به موضوعات جهانگردان به عنوان قربانیان جرم ، جهانگردان و تهدید ارزشهای اجتماعی ، جهانگردان بعنوان مجرم ، توریسم و تروریسم و نتیجه گیری پرداخت شده است .

۱- جهانگردان به عنوان قربانیان جرم

تردیدی وجود ندارد که در مناطق دارای جهانگردان زیاد اشخاصی نیز حضور پیدا می کنند که از این موقعیت سوء استفاده کرده و جرایمی را علیه جهانگردان مرتکب شوند. دلایل واضحی برای اینکه جهانگردان ، بیش از اشخاص محلی ، قربانی جرم واقع شوند وجود دارد. آنان معمولاً "مقدار زیادی پول نقد، جواهرات و وسایلی چون دوربین به همراه دارند که سارقین ، پس از از سرقت آنها، به

سهولت بیشتری قادر به فروختنشان می باشند. جهانگردان، برای حداکثر استفاده از وقت و امکانات، معمولاً تا دیروقت مشغول گشت و گذار بوده و چه بسا محلها و امکنه ای بروند که حتی برای اشخاص محلی ناامن محسوب می شوند. آنان معمولاً فرصت و حوصله لازم را برای تعقیب جرایم و مجرمین و حتی اقامه دعوی ندارند.

زمینه دیگری که ارتکاب جرم علیه جهانگردان را تقویت می کند، برخوردهای بین آنان با اشخاص محلی است، که در ایران نیز نمونه هایی از آن مشاهده شده است. این برخورد می تواند ناشی از عواملی چون عدم رعایت معیارهای مورد قبول افراد محلی از لحاظ طرزلباس پوشیدن، سخن گفتن یا رفتار کردن باشد، که گاهی باعث مخالفت شدید اشخاص محلی با پدیده جهانگردی و جهانگردان می شود.

مطابق تحقیقی که در برخی از مناطق آمریکا انجام شده است، اشخاص محلی با جهانگردان داخلی، به عنوان هموطنان که از خانه خود دور هستند، برخوردی ملاحظت آمیز دارند، لیکن جهانگردان خارجی را به سهولت نمی پذیرند. همین طور برخی از اشخاص مسن تر استرالیائی، که تعدی ژاپن را دایر بر اشغال استرالیا در جریان جنگ جهانی دوم به خاطر می آورند، سیل گسترده جهانگردان ژاپنی را به استرالیا قابل تحمل نمی دانند.

جهانگردان می توانند قربانی جرایم متعددی مثل سرقت، قتل، تجاوز جنسی، گروگان گیری و نظایر آنها قرار گیرند. تحقیقی که در استرالیا انجام شده است نشان می دهد که نرخ متوسط جرم در دو محل توریستی ایالت کوئینزلند (یعنی گولد کوست و کیونز) از سایر محلها بیشتر است. در

امریکا تحقیقی که در سال ۱۹۷۴ انجام شد، نشان می دهد که برخی از اعمال مجرمانه در میامی با عوامل فصلی مثل سرازیر شدن جهانگردان به این ناحیه ارتباط دارد. در سال بعد از آن تحقیق مشابهی در ۳۲ ایالت مکزیک انجام شد و نشان داد که جرایمی مثل کلاهبرداری و سرقت رابطه نزدیکی با پدیده جهانگردی دارند. تحقیقات مشابه رابطه بین رشد جهانگردی و بالا رفتن میزان جرایم را نشان داده است. علاوه بر جرایم ذکر شده در بالا، ارتباط بین جرایمی مثل فحشاء، مستی و تکدی نیز با پدیده جهانگردی در تحقیقات مختلف نشان داده شده است. تحقیقی که برای یک دوره هفده ساله (۱۹۶۱-۱۹۷۸) انجام شده جهانگردی را بزرگترین عامل در رشد جرم در هونولولو دانست.

در هر حال، علیرغم آمار فوق می توان گفت که با توجه به آمار متضادی که گاهی ارائه می شود، تمامی مناطق جهانگرد پذیرا می شود در این زمینه نقش موثر و مهمی را ایفا می کند، ولی در هر حال تردید وجود ندارد که ارتکاب جرم علیه جهانگردان، با توجه به اینکه معمولاً "بازتاب تبلیغی وسیعی پیدا می کند، باعث کاهش شدید تعداد جهانگردان می گردد. برای مثال تبلیغات انجام شده در پی حمله به جهانگردان انگلیسی و آلمانی در اوایل دهه نود میلادی در فلوریدا باعث کاهش یازده درصدی در تعداد بازدید کنندگان خارجی و کاهش بیست و دودرصدی در تعداد بازدید کنندگان آلمانی و انگلیسی از فلوریدا (که سالانه حدود چهار میلیون جهانگرد را پذیرا می شود) گشت، علیرغم اینکه در این ایالات تعداد جرایم ارتكابی علیه جهانگردان بسیار پائین است، برای مثال در سال ۱۹۹۲ تنها ۳/۲ درصد از جرایم علیه اشخاص غیر مقیم ارتكاب یافته اند. همین طور پس از کشته شدن سه جهانگرد خارجی و مجروح شدن تعدادی دیگر و تبلیغات پیرو این حادثه، مصر در عرض یک سال قریب یک میلیارد دلار درآمد حاصل از جهانگردی را از دست داد. گروگان گیری اخیر جهانگردان

اروپائی در ایران نیز قطعا "چنین تاثیر سوئی بر تعداد جهان گردان خارجی که مایل به بازدید از ایران هستند خواهد گشت ، چرا که طبق تحقیقات و پرسشهای به عمل آمده یکی از مهمترین عوامل در انتخاب محل برای گردش و مسافرت از سوی جهانگردان ایمن بودن آن است. این افراد طبیعتا "مایل نیستند که در حین سفر مدام نگران ایمنی و سلامتی خود باشند. نه تنها ارتکاب جرم ، بلکه وقایع طبیعی نیز می تواند باعث کم شدن شدید تعداد جهانگردان خارجی ، به ویژه در کوتاه مدت ، گردد، چنان که زلزله اخیر ترکیه چنین تائیری را بر جای گذاشت .

۲- جهانگردان و تهدید ارزشهای اجتماعی

یکی از مهمترین آثار جهانگردی بر کشورها و مناطق جهانگرد پذیر تاثیر منفی است که جهانگردان بر اخلاق و ارزشهای اجتماعی در کشورهای مذکور می گذارند. به قول هریسون قماربازی و فحشا اساس صنعت توریسم شده است. در مورد این دومی ، یعنی فحشا، مناطق توریستی می تواند امکان ارتکاب فحشا را بدون خطر شناخته شدن هم برای زنی که به این کار دست می زند و هم برای جهانگردی که بی میل نیست که دور از خانه و کاشانه دست به ارتکاب اعمالی زند که ارتکاب آنها را در شهر محل اقامتش غیر قابل تصور می داند فراهم آورد. بدین ترتیب پس از آمستردام ، که روزگاری یایتخت سکس اروپا لقب گرفته بود، اینک شهرهائی مثل بانکوک ، یایتخت تایلند و مانیل ، یایتخت فیلیپین ، چنین لقبی را به خود اختصاص داده اند.

در این شهرها فحشا منبع درآمد سرشاری برای دولت ، هتلداران ، بر گزار کنندگان تورهای مسافرتی و نظایر آن شده است و به همین دلیل به طور ضمنی مورد تشویق دولت نیز قرار می گیرد. طبق آمار

پلیس تایلند، حدود هشتصد هزار نفر در این کشور به فحشا اشتغال دارند، که ده درصد آنها مرد هستند.

قمار نیز مثل فحشا، از جمله مونت کارلو و لاس وگاس به دلیل کازینوهای بی ک دارند به عنوان مناطق

توریستی شناخته شده اند. در آنتلانتيك سیتی، برای جلوگیری از کاشه تعداد جهانگردان از کاهش

تعداد جهانگردان، راه اندازی کازینو قانونی شد. این امر مسلماً "آثار ناروایی برای منطقه

جهانگردپذیر دارد، که از جمله آنها می توان از افزایش خشونت، جرایم سازمان یافته، فحشا و

نظایر آنها نام برد که مستقیماً "بازار اندازی کازینوها مرتبط دانسته شده اند.

۳- جهانگردان به عنوان مجرم

گاهی جهانگردان خود دست به ارتکاب جرایم مختلفی می زنند، که از جمله مصادیق بارز این امر آن چیزی است که در سالهای اخیر تحت عنوان (اوباشگری در فوتبال) شناخته شده است. این افراد با ایجاد درگیری، تخریب و غارت، امنیت کشورهای پذیرنده را با خطر مواجه می سازند. بدمستی های شبانه در برخی از مناطق جهانگردپذیر نیز موجب سلب آسایش مردم می شود. همین طور، جهانگردان ممکن است با آزدن اشیاء ممنوعه به داخل کشورهای خود به خیل مجرمین پیوندند. ب رای مثال یک جهانگرد انگلیسی پس از مراجعت از اسپانیا چمدانی حاوی پانصد عدد از نوعی سوسمار کوچک خطرناک را به انگلستان آورد.

هر چند که شاید این را نتوان با موضوع جرم و جهانگردی به طور مستقیم مرتبط دانست، چرا که شاید از همان آغاز هدف فرد گردش و جهانگردی نبوده است، لیکن در عین حال نشانگر امکاناتی است که سفرهای مرتبط با جهانگردی می تواند در جهت ارتکاب جرم در اختیار افراد قرار دهد.

۴- توریسم و تروریسم

با توجه به اینکه حملاتی که علیه جهانگردان انجام می شود بیشترین تبلیغات رسانه ای را به خود اختصاص می دهد و یکی از اهداف تروریستها نیز دستیابی به تبلیغات رسانه ای است، و نیز با توجه به اینکه جهانگردی از زمره درآمدهای اصلی برخی از دولتها است، در سالهای اخیر حملات گروههای تروریستی علیه جهانگردان افزایش یافته است تا هم بدین طریق به تبلیغات مطلب خود دسترسی پیدا کنند و هم با محروم کردن دولت از یکی از منابع درآمدی خود ضربه ای کاری به آن وارد نماید، یعنی این که افراد از ترس حملات تروریستی جرات سفر به کشور مورد نظر را پیدا

نکنند. مثالهای زیادی را می توان از تاثیر سوء حملات تروریستی بر تعداد جهانگردان ارائه کرد که یکی از نمونه های بارزی آن تغییر برنامه سفر حدود دو میلیون آمریکائی در سال ۱۹۸۶ پس از عملیات تروریستی سال قبل از آن و مواجهه نظامی آمریکا و لیبی است. مثالهای دیگر عملیات گروهائی چون

جدائی طلبان باسک در اسپانیا، بریگاد سرخ در ایتالیا نئونازی در آلمان است که با حمله به

جهانگردان خارجی سعی در رسیدن به اهداف تبلیغاتی خود دارند. گاهی نیز گروههای تبهکار با

آگاهی از حساسیت دولت نسبت به گروههای جهانگردی و در راستای رسیدن به خواسته های خود

به گروهان گیری از جهانگردان خارجی اقدام می کنند، که از جمله در مورد اخیر گروهان گیری

اتباع خارجی در ایران هدف قاچاقچیان گروهان گیر، آزاد شدن همدستانشان از زندان بود. به دلیل

شدت یافتن این گونه اعمال اکثر شرکتهای بیمه خسارات و جراحات ناشی از عملیات ترویستی را

مشمول بیمه قرار نمی دهند و پرداخت خسارت به مسافرینی که را که بر اثر شرایط سیاسی مجبور به

لغو سفر خود می شوند نمی پذیرند، چرا که در صورت پوشش دادن به چنین خطارتی شاید یک

حادثه باعث ورشکسته شدن آنها شود.

۵- نتیجه گیری

آنچه که این تحقیق مختصر نشان می دهد از یک سو تاثیر بسیار مثبت جهانگردی ، از لحاظ ایجاد درآمد و اشتغال و شناساندن فرهنگ خودی به بیگانگان ، و از سوی دیگر تاثیر منفی آن در ازدیاد جرم

و به خطر انداختن ارشها و فرهنگ ملی است. بنابراین ، از یک سو، نباید با نگاهی خوش بینانه ، و

بدون توجه به عواقب سوء، دروازه های کشور را بر روی جهانگردان خارجی گشود و بدین ترتیب

امکان لازم را برای به وجود آمدن آثار سوء این پدیده ها، که مورد اشاره قرار گرفت ، فراهم آورد.

از سوی دیگر نباید، با تنگ نظری، کشور و مردم را از این منبع عظیم بالقوه محروم ساخت و با برخوردهای نسنجیده باعث خودداری اتباع سایر کشورهای از سفر به ایران شد، که لاجرم تاییدی بر تبلیغات بیگانگان در مورد فقدان امنیت در ایران و تروریست بودن ایرانیان خواهد بود. نباید تصور

کرد که همه جهانگردان مثل اوباشان طرفدار فوتبال هستند یا به دنبال جاذبه های آنچنانی موجود در خیابانهای آمستردام، مانیل یا فلیپین، یا کازینوها و قمارخانه های لاوگاس و مونت کارلو یا سواحل

آفتابی اسپانیا و تونس و مراکش می باشند. امروزه تعداد زیادی از مردم دنیا به دنبال دیدن آثار بکر تاریخی، و مذهبی، مناظر طبیعی و فرهنگ غنی کشورها هستند که خوشبختانه جلوه های زیبایی از همه اینها در کشور ما که دارای آداب و رسوم، فرهنگها و آب و هوای متنوعی می باشد، یافت می

شود باید با اندیشیدن تمهیدات لازم نسبت به جذب این دسته از جهانگردان به کشور اقدام کرد. در این زمینه می توان از تجربه کشور استرالیا استفاده کرد که با دادن پرسشنامه هائی به جهانگردان از آنان در موارد مختلف، از جمله مشکلاتی که در زمینه اعمال مجرمانه در این کشور با آنها برخورد کرده اند، نظرخواهی کرده و از حاصل این نظرات در جهت رفع موانع موجود در راه جهانگردی استفاده کرده

است